

EJONS

International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences

(Uluslararası Fen, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Dergisi)

<https://ejons.org/index.php/ejons>

e-ISSN: 2602 - 4136

Araştırma Makalesi

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10813064>

Bireylerin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Kullanımının ve Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi

Neşe KISKAÇ^{1,*}, Muharrem KISKAÇ², Mehmet ZORLU³, Cumali KARATOPRAK⁴, Mustafa ÇAKIRCA⁵

¹İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, 34315, İstanbul, Avclar

²Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, 34093, İstanbul, Fatih

³Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, 34093, İstanbul, Fatih

⁴Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, 34093, İstanbul, Fatih

⁵Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, 34093, İstanbul, Fatih

*Sorumlu Yazar e-mail: nkiskac@gelisim.edu.tr

Makale Tarihiçesi

Geliş: 12.02.2024

Kabul: 13.03.2024

Anahtar Kelimeler

Bilgi,
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp,
Hemşirelik

Öz: Bu çalışmanın amacı bireylerin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamaları kullanımının ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesidir. Bu araştırma kesitsel ve tanımlayıcı niteliktedir. Araştırmanın örneklemini 18 yaş ve üzeri çalışmaya katılmayı kabul eden 366 birey oluşturmuştur. Veriler bireylerden online anket şeklinde toplanmıştır. Bireylerin fitoterapiyi açıklayan soruya doğru yanıt verme oranı %76,2 olarak bulunmuştur. Bireylerin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulaması denilince ilk aklına gelen yöntemi en yüksek oranla (%50) hacamat, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarından deneme seçeneği olsa yine en yüksek oranla (%29,2) hacamat yöntemini tercih edeceklerini ifade etmişlerdir. Bireylerin %42,1'i Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarının hiçbirini kullanmadığını, %20,5'inin ise Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarından en çok yararlandıkları yöntemin hacamat olduklarını söylemişlerdir. Bireylerin %62,3'ü bitkisel ilaçların yan etkilerinin normal ilaçlardan çok daha az olduğunu, hacamat yöntemini %73,8'inin daha önce uyguladığını, %12,5'inin hacamat uygulamasından fayda gördüğünü, %11,5'inin hacamat uygulamasını sağlık dışı birine yaptırdığını belirtmişlerdir. Sülük tedavisi ile ilgili olarak bireylerin %65,8'i sülüğün kirli kanı emdiği için faydalı olduğunu söylerken, %89,6'sı sülük tedavisi uyguladığını ifade etmişlerdir. Bireylerin %6,3'ü sülük tedavisinden fayda gördüğünü, %6,3'ü sağlık dışı bir kişiye uygulattığını, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarını %45,4'ü kısmen faydalı, %39,6'sı ise faydalı olduğunu söylemişlerdir. Sonuç olarak, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarını bireylerin büyük bir kısmı etkili olduğunu düşünmektedir. Ancak Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarını hekim dışı bireylere yaptıran birey sayısı da fazla olarak görülmektedir. Bu durumda sağlık profesyonelleri olan hemşirelere bireyleri bilgilendirme ve danışmanlık yapma açısından önemli görevler düşmektedir. Ancak hemşireler bu bilgileri bireylere sağlamadan önce kendisi de bilgi sahibi olmalıdır. Hemşirelerin lisans eğitiminde aynı zamanda aktif alanda görev yapan hemşirelerin hizmet içi eğitimlerinde Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp

uygulamalarına yer verilmeli, Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamaları ile ilgili deneysel çalışmalar artırılmalıdır.

Atıf Künyesi: Kıskaç ,T., Kıskaç, M., Zorlu, M., Karatoprak, C., ve Çakırca M. (2024). Bireylerin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Kullanımının ve Bilgi Düzeylerinin Değerlendirilmesi, EJONS International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences, 8(1):12-19. **How To Cite:** Kıskaç ,T., Kıskaç, M., Zorlu, M., Karatoprak, C., ve Çakırca M. (2024). Evaluation of the Use of Traditional and Complementary Medicine Practices and Knowledge Levels of Individuals, EJONS International Journal on Mathematic, Engineering and Natural Sciences, 8(1):12-19.

Evaluation of the Use of Traditional and Complementary Medicine Practices and Knowledge Levels of Individuals

Article Info

Received: 13.02.2024

Accepted: 14.03.2024

Keywords

Nursing,
Knowledge,
Traditional and Complementary
Medicine

Abstract: The aim of this study is to evaluate the use of Traditional and Complementary Medicine practices and knowledge levels of individuals. This study is cross-sectional and descriptive. The sample of the study consisted of 366 individuals aged 18 years and over who agreed to participate in the study. Data were collected from individuals in the form of an online questionnaire. IBM SPSS 26.0 statistical software program was used for data analysis. The correct response rate of individuals to the question explaining phytotherapy was found to be 76.2%. When it comes to Traditional and Complementary Medicine practices, the method that comes to mind first is cupping with the highest rate (50%), and if they had the option to try Traditional and Complementary Medicine practices, they stated that they would prefer cupping with the highest rate (29.2%). 42.1% of the individuals stated that they did not use any of the Traditional and Complementary Medicine practices, and 20.5% stated that the method they benefited the most from Traditional and Complementary Medicine practices was cupping. 62.3% of the individuals stated that the side effects of herbal medicines were much less than normal medicines, 73.8% had not had cupping before, 12.5% had benefited from cupping, and 11.5% had someone outside of health perform cupping. Regarding leech treatment, 65.8% of the individuals stated that leech is beneficial because it absorbs dirty blood, while 89.6% stated that they did not have leech treatment. 6.3% of the individuals stated that they benefited from leech treatment, 6.3% stated that they had a non-health person apply it, 45.4% said that Traditional and Complementary Medicine practices were partially beneficial, 39.6% said that they were beneficial. As a result, a large proportion of individuals think that Traditional and Complementary Medicine practices are effective. However, the number of individuals who have Traditional and Complementary Medicine practices performed by individuals other than physicians is also high. In this case, nurses, who are health professionals, have important duties in terms of informing and counseling individuals. However, nurses should have information themselves before providing this information to individuals. Traditional and Complementary Medicine practices should be included in the undergraduate education of nurses and in the in-service training of nurses working in the active field, and experimental studies on Traditional and Complementary Medicine practices should be increased.

1.Giriş

Geleneksel ve tamamlayıcı tıp (GETAT), binlerce yıllık geçmişi olan ve farklı kültürlerde farklı isimler altında var olan bir dizi tedavi yöntemini içermektedir. Tarihinin Çin'e dayandığı söylenen (Kaptanoğlu ve Tosun, 2022) GETAT uygulamaları, Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) tanımına göre geleneksel tıp; çeşitli kültürlerin inançları, deneyimlerine dayalı, sağlığın korunması, hastalıkların teşhisi ve tedavisinde kullanılan bilgi ve uygulamaların tümü, tamamlayıcı tıp veya alternatif tıp

terimleriye; ülkenin kendi geleneği ile ilgili olmayan, mevcut sağlık sistemine entegre edilmemiş uygulamalar olarak tanımlanmıştır (WHO, 2024).

Günümüzde Dünya’da ve Türkiye’de sağlık hizmetlerinin sunumunda GETAT uygulamalarına giderek artan ilgi gözlemlenmektedir. Bu ilgi, modern tıbbın sağlayamadığı bazı ihtiyaçları karşılama arayışıyla, toplumların kültürel ve tarihsel bağlantıyla uygulamaları kullanmada artışa neden olmaktadır. Yapılan çalışmalarda gelişmiş ülkelerin nüfusunun yaklaşık %50’si bu uygulamaları kullandığını belirtilmiştir (Magdalena vd., 2022). Türkiye GETAT uygulamalarını destekleyen ülkeler arasındadır. 2014 yılında yayınlanmış olan 29158 sayılı Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp (GETAT) Uygulamaları Yönetmeliği ile bazı uygulamalara izin verilmiştir. İzin verilen GETAT yöntemleri; akupunktur, apiterapi, hipnoz, fitoterapi, ozon uygulaması, osteopati, sülük uygulaması, homeopati, kayropratik, kupa uygulaması, larva uygulaması, mezoterapi, proloterapi, refleksoloji ve müzikterapi olarak sıralanmıştır (Resmi Gazete, 2014; Akalın vd., 2023).

Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarının popülaritesindeki bu artış, tıp alanında çalışan profesyoneller için dikkate değer bir konu olmuştur. Özellikle hemşirelik, sağlık hizmetlerinin sunulmasında merkezi rol oynayan profesyoneller olarak, bu yeni eğilimlerin sağlık sonuçları ve hasta memnuniyeti üzerindeki etkilerini anlamak ve değerlendirmekle görevlidirler. Hemşirelik, hastaların sağlık deneyimlerini iyileştirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşım benimserken, GETAT uygulamalarının entegrasyonu ve etkileri üzerine araştırmaların önemi daha da belirgin hale gelmektedir. Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında sınırlı sayıda deneysel çalışmaların olduğu görülse de GETAT uygulamalarının hastalar üzerinde olumlu sonuçlarının olduğu görülmüştür (Şahin ve Üşenti, 2023; Ersöz vd., 2024). Literatürde yapılan birçok çalışma tanımlayıcı çalışmalar ve kullanım sıklıkları ile ilgili çalışmalardır (Söylemez ve Güneş, 2023; Kılıç vd., 2023; Karadeniz vd., 2023). Kullanımı çok fazla olan GETAT uygulamalarının sağlık profesyonellerinin kontrolünde gitmesi önem kazanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı bireylerin GETAT uygulamaları kullanımının ve bilgi düzeylerinin değerlendirilmesidir. Çalışma sonucunun özellikle sağlık profesyonelleri olan hemşirelerde farkındalık oluşturmak ve hemşirelik eğitimine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Bu araştırma kesitsel ve tanımlayıcı niteliktedir. Araştırmanın örneklemini 18 yaş ve üzeri çalışmaya katılmayı kabul eden 366 birey oluşturmuştur. Çalışmanın verileri katılımcılardan 20.01.2024 ile 11.02.2024 tarihleri arasında online anket şeklinde toplanmıştır. Çalışmayı kabul eden bireylere literatür taranarak oluşturulan kişisel verilerini tanılama formu (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, çocuk varlığı, kronik hastalık varlığı) ve GETAT uygulaması kullanımı ve bilgisini ölçen sorular uygulanmıştır. Literatür taranarak oluşturulan (Akalın vd., 2023; Wang vd., 2024) 11 soruluk anket bireylere uygulanmadan önce 3 (üç) uzman (Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Sertifikası’na sahip alanında uzman 3 hekim) görüşüne sunulmuştur. Çalışmada kapsam geçerliliği aşamasında uzman görüşlerinin değerlendirilmesinde Davis tekniği uygulanmıştır (DeVellis, 2014; Şencan, 2005). Davis tekniğine göre uzmanlar görüşlerini (a)“Son derece uygun”, (b)“Oldukça uygun”, (c)“Biraz uygun” ve (d)“Uygun değil” şeklinde dördü derecelendirmişlerdir. Ölçekteki aday maddeler için tüm uzman formlarında (a) ve (b)’lerin toplamı, toplam uzman sayısına (üç) bölünerek KGİ (Kapsan Geçerliliği İndeksi) elde edildi. Uzman görüşlerinden gelen geri bildirimler doğrultusunda KGİ 0,80’in altında kalan 3 (üç) soru anketten çıkarılmıştır. Uzman görüşünden gelen anket maddelerinin KGİ 0,88 olarak bulunmuştur (KGİ>0,80). Anket KGİ açısından yeterlidir. Uzman tavsiyeleri doğrultusunda 8 adet soru anket listesine eklenerek 16 soruluk anket katılımcılara uygulanmıştır.

2.1. Veri Analizi

Çalışma verilerini analiz etmek için IBM SPSS 26.0 istatistik yazılımı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistiksel yaklaşımlar (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde) kullanılmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Bireylerin kişisel verileri Tablo 1’de gösterilmiştir. Bireylerin yaş ortalamasının $32,36 \pm 12,05$, %58,2’sinin bekar, %68,3’ünün kadın, %74,6’sının üniversite mezunu, %58,7’sinin çocuğunun olmadığı, %80,6’sının kronik hastalığının olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Bireylerin kişisel verileri (n=366)

	n	%
Yaş (yıl)	32,36±12,05	
Medeni durum		
Bekar	213	58,2
Evli	153	41,8
Cinsiyet		
Kadın	250	68,3
Erkek	116	31,7
Eğitim düzeyi		
İlkokul	15	4,1
Ortaokul	11	3,0
Lise	67	18,3
Üniversite	273	74,6
Çocuk varlığı		
Var	151	41,3
Yok	215	58,7
Kronik hastalık durumu		
Var	71	19,4
Yok	295	80,6

Tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde)

Bireylerin GETAT uygulamaları kullanım ve bilgi düzeylerini gösteren sorulara vermiş oldukları yanıtlar Tablo 2’de gösterilmiştir. Bireylerin fitoterapiyi açıklayan soruya doğru yanıt verme oranı %76,2 olarak bulunmuştur. Bireylerin GETAT uygulaması denilince ilk aklına gelen yöntemi en yüksek oranla (%50) hacamat, GETAT uygulamalarından deneme seçeneği olsa yine en yüksek oranla (%29,2) hacamat yöntemini tercih edeceklerini ifade etmişlerdir. Bireylerin %42,1’i GETAT uygulamalarının hiçbirini kullanmadığını, %20,5’inin ise GETAT uygulamalarından en çok yararlandıkları yöntemin hacamat olduklarını söylemişlerdir. Bireylerin %66,7’sinin şu anda fitoterapi (bitki çayı olarak) herhangi bir tedavi kullanmadığı, %83,9’unun fitoterapi (bitki çayı dışında ama ticari bir preparat olmayan aktardan alınan toz vs gibi) kullanmadığı, %83,3’ünün fitoterapi (Ticari preparat şeklinde kapsül draje, şurup vs) herhangi bir tedavi kullanmadığını söylemişlerdir.

Bireylerin %62,3’ü bitkisel ilaçların yan etkilerinin normal ilaçlardan çok daha az olduğunu, hacamat yöntemini %73,8’inin daha önce uygulamadığını, %12,5’inin hacamat uygulamasından fayda gördüğünü, %11,5’inin hacamat uygulamasını sağlık personeli dışında birine yaptırdığını belirtmişlerdir.

Sülük tedavisi ile ilgili olarak bireylerin %65,8’i sülüğün kirli kanı emdiği için faydalı olduğunu söylerken, %89,6’sı sülük tedavisi uygulamadığını ifade etmişlerdir. Bireylerin %6,3’ü sülük tedavisinden fayda gördüğünü, %6,3’ü sağlık personeli dışında birine uygulattığını, GETAT uygulamalarını %45,4’ü kısmen faydalı, %39,6’sı ise faydalı olduğunu söylemişlerdir.

Odabaş ve Ağadayı’nın (2021) yapmış olduğu çalışmada aile hekimliğine başvuran hastalara GETAT uygulamaları ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Hastalar en fazla bildikleri yöntemi sülük ve hacamat, en fazla uygulattıkları yöntemi ise hacamat olarak belirtmişlerdir. Sönmez ve ark. ları (2018) tıp fakültesi öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmalarında öğrencilerin GETAT yöntemlerinden en fazla sırasıyla akupunktur, kupa, fitoterapi, en sık kullandıkları yöntem ise sırasıyla fitoterapi ve kupa olarak tespit etmişlerdir. Bu çalışma sonucu ile literatür sonucu karşılaştırıldığında, Odabaş ve Ağadayı’nın (2021) çalışması ile benzer, ancak Sönmez ve ark.larının (2018) sonucu ile farklı olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile literatür sonucu arasındaki farklılıkların örneklemden kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Sönmez ve ark.ları (2018) sağlık ile ilgili meslek grubuna çalışmayı uygulamıştır. Bu çalışma ise meslek grubu gözetilmeksizin tüm bireylere uygulanmıştır. Yapılan çalışma ve Odabaş ve Ağadayı'nın (2021) çalışmasındaki örneklem grubu ile Sönmez ve ark.larının (2018) örneklem grubunun GETAT uygulamaları ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeyleri arasında farklılıklar olduğu düşünülmektedir.

Şimşek ve ark.ları (2022) çalışmalarında sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin premenstrual sendromlar için kullanmış oldukları GETAT yöntemlerini sorgulamışlardır. Öğrencilerin bitkisel tedaviler, vitamin desteği, masaj yöntemi, müzik terapi, sıcak uygulamayı tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Ersöz ve ark.ları (2024) ebelerin doğumda kullanmış olduğu GETAT uygulamalarını sorgulamışlardır. Ebelerin doğum ağrısını azaltmada hipnoz, müzik, masaj, nefes terapisi, aromaterapi, refleksoloji ve teröpatik dokunmanın sıklıkla kullandıklarını, doğumun süresini hızlandırmada akupunktur, hipnoz, nefes terapisi, refleksoloji ve Transkutanöz Elektriksel Sinir Stimülasyonun kullandıklarını, doğum memnuniyetini artırmada ve rahatlama için ise genellikle aromaterapi, masaj, akupresür ya da Transkutanöz Elektriksel Sinir Stimülasyonu gibi yöntemlerin kullandıklarını bulmuşlardır. Yousefi ve ark.ları (2024) kanser hastalarında kullanılan GETAT yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların incelemesini yapmışlardır. İnceleme sonucunda en sık kullanılan GETAT yöntemlerinin dua (%41,8), şifalı bitkiler (%30,1), geleneksel ve halk tedavileri (%27,2), kan alma (%17,3) ve hidroterapi (%13) olarak belirlemişlerdir. Literatür sonuçları ve yapılan çalışmada daha çok bireylerin GETAT uygulamalarındaki tercih edilen yöntemin seçilmesinde ihtiyaçların belirleyici olduğu görülmektedir (Ji vd., 2024; Xie vd., 2024).

Bu çalışmada sülük tedavisi ile ilgili olarak bireylerin %65,8'i sülüğün kirli kanı emdiği için faydalı olduğunu söylerken, sülük ve hacamat uygulaması yaptıranların büyük bir kısmı bu uygulamaları sağlık dışı personele yaptırdığını ifade etmişlerdir. Köse ve ark.ları (2021) çalışmalarında bir grup tıp fakültesi öğrencilerinin GETAT tutumları ile sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Çalışma sonucunda GETAT uygulamaları hakkındaki bilgi kaynağının, katılımcıların %60,7'si çevresi (aile, akraba), %59,1'i internet, %42,1'i televizyon, %9,0'u sağlık personeli, %5,9'u okul olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışma sonucunu Köse ve ark.larının (2021) çalışması destekler niteliktedir. Bu çalışma sonucunda bireylerde sülük ile ilgili yanlış bilgiler mevcutken, uygulamaların hekim dışı hatta sağlık personeli dışındaki birine yaptırdığı görülmektedir. Literatür ve bu çalışma sonucu bireylerin ve hatta sağlık profesyonellerinin GETAT uygulamaları ile ilgili bilgi düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmada GETAT uygulamalarını %45,4'ü kısmen faydalı, %39,6'sı ise faydalı olduğunu söylemişlerdir. Bu oran bireylerin GETAT uygulamalarını etkili olarak gördüğü ve uygulatma konusunda olumlu yaklaşım sergileyebileceklerini göstermektedir. GETAT uygulamalarını bu kadar yüksek bir oranla uygulatabilecek potansiyel bireylerin olması nedeniyle sağlık profesyonelleri arasında önemli bir yere sahip olan hemşirelerin bu konuda farkındalığının, eğitim ve bilgi düzeylerinin yüksek olması önem arz etmektedir.

Tablo 2: Bireylerin GETAT uygulamaları kullanım ve bilgi düzeyleri

	n	%
“Bitkilerin tıbbi anlamda etkili kısımlarını, ekstralarını ve bunlardan elde edilerek yapılan farklı formlarını kullanarak uygulanan, destekleyici ve tamamlayıcı amaçlı olan modern tedavi yöntemidir” aşağıdakilerden hangisi bu tanımı karşılar?		
Fitoterapi (doğru cevap)	279	76,2
Diğer uygulamalar	87	23,8
Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları denince ilk aklınıza gelen yöntem hangisidir?		
Hacamat	183	50,0
Aşağıdaki geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarından denemek için bir seçeneğiniz olsa hangisini tercih edersiniz?		
Hacamat	107	29,2
Aşağıdaki geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarından en çok yararlandığınız yöntem hangisidir?		
Hiçbirinden yararlanmadım	154	42,1
Hacamat	75	20,5
Fitoterapi (Bitkisel tedavi) olarak şu anda herhangi bir tedavi kullanıyor musunuz ? (Bitki çayı olarak)		
Evet	122	33,3
Hayır	244	66,7
Fitoterapi (Bitkisel tedavi) olarak şu anda herhangi bir tedavi kullanıyor musunuz ? (Bitki çayı dışında ama ticari bir preparat olmayan aktardan alınan toz vs gibi)		
Evet	59	16,1
Hayır	307	83,9
Fitoterapi (Bitkisel tedavi) olarak şu anda herhangi bir tedavi kullanıyor musunuz ? (Ticari preparat şeklinde kapsül draje, şurup vs)		
Evet	61	16,7
Hayır	305	83,3
Bitkisel ilaçların yan etkileri konusundaki görüşünüz nedir?		
Yan etkileri normal ilaçlardan çok daha azdır	228	62,3
Yan etkileri normal ilaçlardan fazladır	19	5,2
Yan etkileri normal ilaçlarla aynıdır	74	20,2
Yan etkileri yoktur	45	12,3
Hacamat (Kupa terapi) daha önce uyguladınız mı?		
Evet	96	26,2
Hayır	270	73,8
Hacamat (Kupa terapi) fayda gördünüz mü?		
Daha kötü hissettim	4	1,1
Evet kesinlikle fayda gördüm	46	12,5
Herhangi bir değişiklik hissetmedim	9	2,5
Kısmen fayda gördüm	37	10,1
Hacamat tedavisini kime yaptırdınız?		
Bu konuda sertifikalı bir hekime	33	9,0
Hekim dışı sağlık personeline	21	5,7
Sağlık personeli dışı bir kişiye	42	11,5
Sülük (Hirudoterapi) tedavisinde vücuda en önemli fayda sağlayan nedir?		
Sülük kirli kanı emer onun için faydalıdır	241	65,8
Sülükün salgıladığı enzimler vücudu iyileştirici etkisi vardır	125	34,2
Daha önce hiç sülük tedavisi uygulattınız mı?		
1 den çok kez	12	3,3
1 kez	26	7,1
Hayır	328	89,6
Eğer sülük tedavisi uygulattıysanız fayda gördünüz mü?		
Daha kötü hissettim	4	1,0
Evet kesinlikle fayda gördüm	23	6,3

Herhangi bir değişiklik hissetmedim	5	1,4
Kısmen fayda gördüm	6	1,7
Sülük tedavisini kime yaptırdınız?		
Bu konuda sertifikalı bir hekime	10	2,7
Hekim dışı sağlık personeline	5	1,4
Sağlık personeli dışı bir kişiye	23	6,3
Sülük tedavisi yaptırmadım	328	89,6
Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp uygulamalarının etkili olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	145	39,6
Hayır	55	15,0
Kısmen	166	45,4

Tanımlayıcı istatistiksel yöntemler (frekans, yüzde)

4.Sonuç

Sonuç olarak, bireyler GETAT uygulamaları ile ilgili en fazla bilgiye sahip oldukları yöntemin hacamat ve sülük olduğunu, fitoterapinin de ilaç tedavilerinden daha az yan etkilere sahip olduklarını düşünmektedirler. GETAT uygulamalarını bireylerin büyük bir kısmı etkili olduğunu düşünmektedir. Ancak GETAT uygulamalarını hekim dışı bireylere yaptıran birey sayısı da fazla olarak görülmektedir. Bu durumda sağlık profesyonelleri olan hemşirelere bireyleri bilgilendirme ve danışmanlık yapma açısından önemli görevler düşmektedir. Ancak hemşireler bu bilgileri bireylere sağlamadan önce kendisi de bilgi sahibi olmalıdır. Hemşirelerin lisans eğitiminde aynı zamanda aktif alanda görev yapan hemşirelerin hizmet içi eğitimlerinde GETAT uygulamalarına yer verilmeli, GETAT uygulamaları ile ilgili deneysel çalışmalar artırılmalıdır. GETAT uygulamaları ile ilgili kanıta dayalı çalışmaların alanda hemşireler tarafından bakımda kullanılması GETAT uygulamalarının hem hastalar hem de sağlık profesyonelleri açısından bilinirliğini artıracaktır.

Teşekkür veya Açıklama

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığından 12.01.2024 tarihli ve 2024-01-126 sayılı karar ile etik kurul izni alınmıştır. Çalışmaya alınacak katılımcılara anket öncesinde bilgi verilmiş ve onam formu imzalatılmıştır.

Kaynaklar

- Akalın, B., İrbán, A., Özargun, G. (2023). Türkiye’de Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamalarının Mevcut Standartları ve İyileştirme Önerileri. Sağlık Profesyonelleri Araştırma Dergisi, 5(1), 49-69.
- DeVellis, R. F. 2014, Ölçek Geliştirme Kuram ve Uygulamalar (T. Totan, Çev. Ed.), Ankara: Nobel.
- Ersöz, M., Gözüyeşil, E., Sürücü, Ş.G. (2024). Doğumda Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları ve Ebelerin Rollerini. Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 14(1), 38-49.
- Ji J, Guo J, Chi Y, Su F. (2024). Cancer Pain Management with Traditional Chinese Medicine: Current Status and Future Perspectives. Am J Chin Med., 26, 1-13. doi: 10.1142/S0192415X24500058.
- Kaptanoğlu, R.Ö. ve Tosun N. (2022). Türkiye ve Dünyada Alternatif-Tamamlayıcı Tıp Kullanımı. Atlas Sosyal Bilimler Dergisi, 1(9), 1-9.
- Karadeniz, H., Gündüz, C.S., Gurkan, O.C. (2023). İnfertilitede Kanıta Dayalı Biyolojik Temelli Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları. Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 5(2), 181-192.
- Kılıç, G., Polat, Ö., Eşbah, A.Ü. (2023). Cerrahi Tedavi Planlanan Lomber Disk Hernisi Hastalarında Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Tekniklerinin Kullanımı: Anket Çalışması. Sağlık Bilimlerinde Değer, 13(1), 67-72.
- Köse, E., Oturak, G., Ekerbiçer, H. (2021). Bir grup tıp fakültesi öğrencisinde geleneksel ve tamamlayıcı tıp tutumu ve sağlık okuryazarlığı ilişkisinin incelenmesi. Sakarya Tıp Dergisi, 11(2), 373-380.
- Magdalena, L., Ilona, K., Julia, B., Agnieszka, K., Rafał, P. (2022). Opinions and Experiences of Physicians Regarding Complementary and Alternative Medicine (CAM). A research report from Poland. Journal of Education, Health and Sport, 12(8), 307-316.
- Odabaş, Ö.K. ve Ağadayı, E. (2021). Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Hastaların Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Hakkında Bilgi ve Davranışları. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care, 15(1), 121-128.

- Resmi Gazete. Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Yönetmeliği (29158) 27 Ekim 2014. İnternet: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141027.pdf>. Erişim: 12.02.2024.
- Sönmez, C.I., Başer, D.A., Küçükdağ, H.N., Kayar, O., Acar, İ., Güner, P.D. (2018). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp ile ilgili Bilgi Durumlarının ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. *Konuralp Medical Journal*, 10(3), 276-281.
- Söylemez, F., Güneş, G. (2023). Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Hastalarda Geleneksel Ve Tamamlayıcı Tıp Kullanımı Ve Etkileyen Faktörler. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(3), 421-430.
- Şahin, H. ve Üşenti, B. (2023). Işgın (*Rheum ribes L.*) Bitkisinin Hipoglisemik Etkisi; Diyarbakır'da Bir Geleneksel Tıp Uygulaması. *Doğal Yaşam Tıbbi Dergisi*, 5(2), 66-73.
- Şencan, H. 2005, Sosyal Ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şimşek, D., Duman, F.N., Gölbaşı, Z. (2022). Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Premenstrual Sendrom İle Baş Etmede Kullandığı Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 12(1), 116-125.
- Wang T, Li Q, Zhou Z, Liu J, Tao Y, Zhang Y, Zeng Y, Zhang S, Su J. (2024). Review of traditional uses, phytochemistry and pharmacology of Tibetan Medicine tangchong. *J Ethnopharmacol*, 30, 319(Pt 1), 117129. doi: 10.1016/j.jep.2023.117129.
- WHO. Traditional, Complementary and Integrative Medicine. İnternet: https://www.who.int/health-topics/traditional-complementary-and-integrative-medicine#tab=tab_. Erişim: 12.02.2024
- Xie H, Xie Z, Luan F, Zeng J, Zhang X, Chen L, Zeng N, Liu R. (2024). Potential therapeutic effects of Chinese herbal medicine in postpartum depression: Mechanisms and future directions. *J Ethnopharmacol*, 324, 117785. doi: 10.1016/j.jep.2024.117785.
- Yousefi M, Reihani H, Heydari M, Nasimi Doost Azgomi R, Hashempur MH. (2024). Complementary and alternative medicine use among cancer patients in Iran: A systematic review. *Prev Med Rep.*, 39, 102644. doi: 10.1016/j.pmedr.2024.102644.